

MUZEJSKA AKREDITACIJA IZVJEŠĆE S GODIŠNJE KONFERENCIJE ICOM-ova KOMITETA ZA REGIONALNE MUZEJE

Grčka, listopad 1999.

*Goranka Kovačić
Muzeji Hrvatskog zagorja
Gornja Stubica*

Godišnja konferencija ICR komiteta održana u listopadu u Grčkoj za glavnu temu izabrala je muzejsku akreditaciju. Pod tim pojmom razumijeva se sistem ocjenjivanja kvalitete pojedine muzejske ustanove, koje se provodi na vlastiti zahtjev. Muzej potom prolazi provjeru popisanih kvaliteta i uvjeta koje mora zadovoljiti i ako ih ispunjava, dobiva potvrdu da je ustanova akreditirana od nadležnoga tijela. Primjeri kako se akreditacija provodi, ili pak uvodi u pojedine zemlje, i koliko je različit pristup pojedinih zemalja, pokazuju i različite ciljeve koji se davanjem akreditacije žele postići.

Budući da većina zemalja nema razrađen sustav provođenja akreditacije, ključni govornici na konferenciji bili su iz Sjeverne Amerike i Britanije, u čijoj je praksi sustav akreditacije uobičajen, no provodi se na različite načine. Margriet Lestrade, muzejski stručnjak koji vodi muzejsku savjetodavnu agenciju i koja je sudjelovala na projektima više zemalja, komparirala je nekoliko osnovnih pristupa akreditaciji i istaknula neke bitne dobre i loše strane. Dobre su svakako uvođenje standarda što olakšava donošenje programa, a kao loš primjer navodi da se takvom sistemu daje previše moći, čime se muzeji sve više guraju u administrativne okvire. To naročito pogađa manje muzeje koji se takvog sistema s pravom boje - što je pokazala na primjeru Kanade i Nizozemske (navodi da je sistem u Nizozemskoj bio direktno uperen protiv manjih muzeja). Ističe da je zahtjev za kvalitetom neophodan, no sistem se mora prilagoditi lokalnim potrebama i ne biti kažnjiv nego stimulativan.

Laura Ryan iz Američke udruge muzeja (AAM) predstavila je američki primjer akreditacije, koji ima dugu povijest, dobrovoljan je, a provodi se razrađenim sistemom samovrednovanja prigodom ispunjavanja upitnika, koji zatim pregledava stručna komisija, šalje odgovor i potom dolazi u muzej i donosi odluku o dodjeli ili odbijanju akreditacije. Uvjeti za dodjelu akreditacije prilično su rigorozni, potrebit je opsežan postupak, no beneficije koje akreditirana ustanova uživa također su velike. Pogodnosti se naročito osjećaju prigodom financiranja

muzeja, što je često i razlog podnošenja zahtjeva. Pored toga sistem donosi i druge povoljne učinke za muzej, kao što je jasno orijentiranje i zdravo rukovođenje ustanovom.

Susan Underwood iz Velike Britanije ističe kako akreditacija tamo ima dva uvedena sistema. Registracija kao prvi sistem podrazumijeva shemu minimalnih standarda kojima muzej mora udovoljavati. Također je dobrovoljan, no isto tako povezan je s dodjelom sredstava. Sistem je inkluzivan i uključuje ustanove poput British Museuma sve do malih muzeja. Veliki postotak muzeja u Britaniji dobio je registraciju, što govori o primjenjivosti tog sistema, no ima i nekih slabosti u određivanju točnih standarda i kriterija, te činjenici da se zasniva samo na samoprocjeni ustanove koja podnosi zahtjev, bez posjeta i provjere stručne komisije. Drugi sistem, sistem designacije, uveden je kako bi se pružila prilika ne-nacionalnim muzejima koji imaju vrijedne kolekcije da uživaju beneficije financiranja od strane države. Uz kriterij vrijednosti kolekcije sve više se radi na procjenjivanju javne uloge muzeja u društvu, istraživačkom radu muzeja, publikacijama koje izdaje, suradnje s drugim ustanovama

Sudionici konferencije posjetili su i Mikenu

Posjet sudionika konferencije Fundaciji Vorres

i poslovnom planiranju. Očite slabosti ovog drugog sistema su stvaranje elitne klase muzeja i, što je naročito važno, brojni limit designiranih muzeja (danas je to pedeset). To ograničenje onemogućava ulaz muzeju koji udovoljava kriterijima ali prelazi zadani broj. Iz muzejske prakse Susan Underwood ističe da se sve veći zahtjev u muzejima postavlja spram posjetitelja, što smatra da bi također trebalo ući u standarde za davanje akreditacije. Američki standardi su veoma oštri u tome smislu i imperativ kvalitete je dostupnost muzeja javnosti u svakom pogledu. Susan Underwood ističe kako bi uspješna akreditacija trebala postaviti standarde u svim sferama muzejskoga rada, ne biti suviše administrativna, raditi kontinuirano, biti sveobuhvatna, pružati potporu muzejskoj zajednici i raspoznavati se kao znak kvalitete.

Njemački primjer otprilike 1000 muzeja samo u Bavarskoj traži uvođenje sistema kojim će se određivati kvaliteta. Brojni su muzeji nastali pukim entuzijazmom osnivača, besciljno skupljaju svašta, nemaju stručno zaposleno osoblje (samo ih oko 150 ima profesionalnog direktora), nemaju dokumentacije i slično, navodi primjere iz Bavarske Otto Lohr pita za kriterije po kojima se traže državna sredstva. Teti Hadjinicolaou, predsjednica Grčkoga nacionalnoga komiteta ICOM-a, iznosi podatke za Grčku, u kojoj ne postoje pravni standardi ocjenjivanja zbirki. Budući da je u sastavu Ministarstva kulture zadužena za narodnu kulturu, spominje velik broj malih folklornih muzeja (oko 300 kolekcija u Grčkoj) s različitom kvalitetom rada, od onih koji udovoljavaju svim uvjetima do onih koji nemaju zaposleno profesionalno osoblje nego angažiraju vanjske suradnike. Da bi se osnovao muzej, potrebno je dopuštenje Ministarstva i mišljenje muzejskih stručnjaka.

Dio konferencije bio je posvećen i prezentaciji različitih tipova muzeja iz zemlje-domaćina. Primjeri koji su iz svoje muzejske prakse pokazali grčki kolege potvrđuju raznovrsnu kvalitetu pojedinih ustanova ali i sveprisutnu želju za što boljim i

suvremenijim načinom rada. Izuzetno mnogo pažnje posvećuje se edukacijskim programima namijenjenim domaćoj publici, posebice djeci (izložbeni prostor Fundacije Helenski svijet, Peloponeska folklorna fundacija i dr.), nastoje se aktivirati regije izvan uobičajenih turističkih ruta, što pokazuje primjer Arkadije, a prioritet je svakako što potpunije prikazati najvažnija arheološka nalazišta. Idealna težnja je da se pronađeni predmeti na pojedinom nalazištu vrate na svoje izvorno mjesto i tamo izlože u sklopu prezentacije lokaliteta. Povrat građe na izvorno mjesto neće biti nimalo lako izvediv zadatak, na što je upozorila i burna diskusija o toj temi (problem je dobiti ne samo građu koja je odnesena izvan zemlje i nalazi se u svjetskim muzejima nego i onu pohranjenu u Nacionalnom arheološkome muzeju u Ateni).

Većina ostalih sudionika se u svojim izlaganjima složila o potrebi postojanja barem minimalnih standarda kojima treba udovoljiti u zemljama u kojima propisanih kriterija još nema. Finska je primjer zemlje koja je primorala svoje muzeje da "izmjerne" zadane pokazatelje kvalitete, dok je ponukana zapadnim primjerima Latvija ubacila akreditaciju i u novi muzejski zakon (1997.). Primjer susjedne Austrije, točnije primjer koruških muzeja ukazao je na dileme financijera kada se susreću s ponuđenim projektima i pitanjem koje podržati. Koruška je započela pilot-projekt na dobrovoljnoj osnovi s određenim osnovnim standardima. S druge strane, pritisak na muzeje sa zahtjevom za sve većim samofinanciranjem (koje je i moguće zbog izuzetno velikog broja turista u regiji tijekom cijele godine) dovodi u pitanje i ICOM-ovu definiciju muzeja kao neprofitne organizacije. Kolege ističu da je ipak javni novac taj koji stvara incijativu. Cilj je poboljšati opću kvalitetu muzeja i garantirati posjetiteljima tu istu kvalitetu. Dr. Hartmut Prasch ističe kako posjetitelj koji je posjetio "loš" muzej dugo zadržava to negativno iskustvo. Minimalni standardi, uz definiciju muzeja kako je daje ICOM, podrazumijevaju kontinuirano, financiranje jasnu muzejsku koncepciju i skupljačku politiku, organizaciju prihvata posjetitelja i dostupnu profesionalnu pomoć. Cilj konferencije bio je rasvijetliti neka pitanja vezana uz muzejsku akreditaciju a ne dati konkretne odgovore. Nema najboljeg rješenja jer - što je dobro za jednu sredinu ne mora nužno biti i za drugu. No, selektivno je potrebno odrediti kriterije koji će dati dobre rezultate u pojedinom slučaju. Profesionalni standardi se mogu odrediti i poželjno je to učiniti, no cilj ne bi trebalo biti nadmetanje i "nestajanje" manjih muzeja u korist financiranja većih, nego poticanje zajedničkog rada, međusobne suradnje i razvoja muzejske djelatnosti.

Izložci iz Historijsko-etnografskog muzeja Korinta